

Kováts-Németh Mária

Őrszavak. Magyarságismereti tanítás-módszertani elektronikus folyóirat

„Ezer éven át egy kis nép, mely nagyhatalmak állandó viharzónájában él, megtanulja, hogy egyetlen kötelessége van önmagával és a világgal szemben: megmaradni” – talán Márai (1) ezen gondolatai illusztrálják legjobban az *Őrszavak* elektronikus folyóirat (<http://www.nyeomszsz.org/orszavak/>) életre hívását. A *Magyarságismereti – tanítás-módszertani kultúra* alcímmel azt kívántuk jelölni, hogy milyen témakörök segíthetik legjobban a közös gondolkodást, a közös feladatvállalást, a cselekvést a megmaradásért.

A folyóirat indításának szükségességét Wurst Erzsébet, a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének (NYEOMSZSZ) oktatási felelőse kezdeményezte 2008 őszén a Svédországban tartott közgyűlésen. Az egyetértő megállapodást tett követte, és végül hét rovatot határozott meg a nemzetközi szerkesztőbizottság. A főszerkesztő, aki egyúttal a *Kincsesláda* és a *Könyvespolc* rovatok vezetője, Kolozsváron, a technikai szerkesztő, valamint a *Hírharang* és a *Nézőpont* rovatok gondozója Helsinkiben, a *Tanítást* rovat gazdája Győrben, a *Régiók* felelőse Stockholmban, az *Ajánló* Bécsben, a művészeti tervező pedig Jönköpingben tevékenykedik.

Célunk az volt, hogy mindegyik rovat erősítse az identitást, erről, életünk legnagyobb kérdéséről szóljon valamennyi. Ez a célkitűzés feltételezi az egyetemes és a sajátosan magyar kultúra közvetítését. Nyilvánvalóvá teszi az egyetemes értékek és a sajátosan magyar értékek harmóniáját, illetve egyes konkrét esetekben a különbözőségét. Nevezetesen azt, hogy mit jelent Európa szívében (és Európán kívül) egyszerre európainak és magyarnak lenni. „Európa legmélyebb értelme nem az egység, hanem a különbözőség, az élet sokfélesége, a fajták és a nyelvek tragikus és nagyszerű küzdelme és vitája [...], s magyarnak lenni – írja a fentebb idézett művében Márai – nem állapot, hanem feladat és hivatás. [...] Kelet felé haladva Magyarország az utolsó kultúrterület, ahol az európai ember ugyanazt a sorsközösséget érzi mindennel, ami az európai keresztény műveltség múltját, jelenét, jövőjét és felelősségét jelenti” (Márai 2004: 74).

A célokért való közös gondolkodás érdekében, a megvalósítás sokszínűségéhez kértük a hazai és a határon túli elismert magyar szerzők tanulmányait közzétételre. Ugyanakkor vártuk és várjuk a kollégák kérdéseit, hozzászólásait, írásait saját munkájukról, gyakorlatukról. A közös cél a 15 millió magyar felelőssége, az, hogy – Márai gondolatait folytatva – „töltse meg a nemzetet alkotó tömegek lelkét eddig nem ismert, tudatos

igényérzettel”, és ismerje fel a veszélyt, amelyet a „tömegember” ízlésvilága jelent, nevezetesen: „Mint valamilyen eszményi, korszerű Paradicsom terül el előtte a földgolyó, ahol nincs is más dolguk a tömegeknek, mint élvezni az életet. A fákról gépkocsik, rádiók és olcsó strandfürdők lógnak, a raktárak tele vannak konzervekkel, s valamilyen munka után mindenki elmegy a moziba, megnézi a legújabb amerikai mozgóképet, s így elégíti ki kultúrigényeit, ugyancsak különösebb szellemi vagy erkölcsi erőfeszítés nélkül” (Márai 2004: 82).

A negyedévenként – március, június, szeptember és december 10-én – megjelenő, új tartalommal gazdagodó elektronikus folyóiratunk szervesen illeszkedik a természet rendjéhez, mindennapi életünkhöz, a hivatásunk iránt érzett felelősségtudathoz, magyarságunkból eredő kötelezettségeinkhez. A tavaszi szám mindannyiunknak a megújulás lehetőségét kínálja, európai keresztény örökségünk, a húsvét örömét és a magyar sorskérdéseket példásan vagy példátlanul jellemző ünnepeinket. A nyári számban – a természet e dolgoz, szorgos gazdát igénylő időszakában – a felelős magatartás és a jól megérdemelt, szükséges pihenés tartalmas, programokban gazdag eltöltéséhez mutatunk be példákat, projekteket, feltöltődést elősegítő tanulmányokat, játékos feladatokat. Őszi számunkban valamennyiünk felelősségéről a munkában, az újrakezdés öröméről az iskolában, továbbá „az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”, a nevelés és a pedagógus meghatározó szerepéről, az új tanévről és az új feladatokról, illetve a naptári év kínálta természeti, kulturális, társadalmi kihívásokról szólunk. A téli szám nem nélkülözheti megszerzett értékeink számbavételét, megőrzését, megbecsülését, a bennünket körülvevő emberi gyarlóságokban is megjelenő sötétségből a fény felé fordulás erőt adó hitét, a biztonságot az életben.

E koncepció jegyében a *Tanítástan* rovatban eddig 124 tanulmány és 81 műhelymunka jelent meg 80 szerző tollából. Az első számunkban mindössze három tanulmányt, három műhelymunkát közöltünk azzal a felvetéssel, hogy a kevesebb több. Egyrészt nem akartuk túlterhelni az olvasókat, szerettük volna megerősíteni őket abban, hogy legyen kedvük az írásokhoz, és ne rettenjenek vissza a kezdeti nehézségektől. Másrészt és nem utolsósorban alapkoncepciónkát kívántuk alátámasztani. *Tanulmányok* alrovatunkban a rovatvezető *Apáczai európaisága és magyarsága* címmel feladataink, európaiságunk és magyarságunk összehangoltságát mutatta be a magyar neveléstörténetben. Réthy Endréne a tanítás-tanulás hatékonyságának feltételeit fogalmazta meg, Bábosik István pedig az Európai Unió emberképét és annak pedagógiai konzekvenciáit tárta fel. Műhelymunkaként – a *Gyakorlatban* alrovatban – Unti Mária (Győr) anyanyelvünkről, Gedeon Márta (Varsó) a magyar nyelv tanításáról, Lajtaváriné Benedek Zsuzsa (Argentína) a nyelvtanulás – játék – küzdelem hármásáról szóló írását közöltük.

Elgondolásunk szerint a módszertani kultúra gazdag tárháza tanító és tanuló számára egyaránt elősegítheti a tanítás-tanulás gyönyörűségének megízlelését, feltételezi a célok világos ismeretét, megfogalmazásuk, megértésük szükségességét és a megvalósításhoz vezető utak sokszínűségét. Koncepciónk nem változott a négy év alatt, tartalmában azonban jelentősen gazdagodott. Bár a két alrovatot – *Tanulmányok* és *Gyakorlatban* – továbbra is őrizzük, az írások valójában sajátos logikát követnek.

Ez a logikai szerkezet a következőképpen szemléltethető: aktualitás (Egresits Ferenc: *Advent*, „*Család légy, ami vagy*”; Duray Miklós: *Riadó; Kétszáz éve eszmélt föl nemzetünk*), neveléstudomány (neveléstörténeti írások Mészáros Istvántól, neveléelmélet Szenczi Árpádtól), tudósok pályaképe (Varga József – Győr, Muhi Béla – Újvidék, Ozsvát Judit – Kolozsvár), módszertani kultúra (Demény Piroska, Szőke Anna – Kolozsvár, Pathy Livia – Felsőőr, Gedeon Márta – Varsó). Az anyanyelv- és irodalomtudomány területén Erdélyi Margit (Felvidék), Szijártó István irodalomtörténész, továbbá Varga Józsefné részesítik az olvasókat nagyszerű élményben a magyar kulturális örökségről, a magyar kulturális emlékhelyekre és a magyar névadási szokásokba kalauzoló írásaikkal. Az ember kiteljesedését segíti elő a művészet. A költészetet, a vizuális kultúrát, az énfomálást egyesítő írásokkal, a kultúrát meghatározó nagy magyar művészegyéniségek bemutatásával ajándékoz meg bennünket Borbély Károly festőművész és Gaul Emil iparművész. A pszichológia mint a pedagógia

segédtudománya segíti a nevelési problémák megoldását Somogyi Angéla (Győr) és Majzlan Katalin (Pozsony) írásain keresztül. Környezetpedagógiával szoktuk zárni a tanulmányokat, mintegy utalva az ember és a természet megbonthatatlan, szükségszerű egységére a környezettudatos magatartás kialakításával, újrateremtve az értékeket a győri műhely doktoranduszaival.

A *Gyakorlatban* alrovatban óraterveket, műsorokat, programokat, feladatokat közlünk hazai és határon túli tanítók, tanárok, doktorjelöltek, mérnökök, tudósok munkáiból. Az eddig megjelent 205 tanulmány és műhelymunka 80 szerzőjéből nagy örömünkre 28-an határon túliak.

Ahhoz, hogy a XXI. század globális problémáit megoldjuk, összefogásra van szükség, a tudomány felelősségére, a tudomány anyanyelven való hozzáférhetőségére. Köszönet illeti ezért a magyar iskolákat, mindazokat, akik mindennapi, emberhez méltó küzdelmeikkel cselekszenek ennek érdekében az értékek újrateremtésével, és ez minden generáció feladata. Apáczai Csere János szerint az, aki tanítóként eleget tud tenni annak a feladatnak, hogy a rá bízott generáció a diákkorban elsajátított értékeket felnőttként újrateremtse és közvetítse, valóban megtette a kötelességét (2).

Az egyetemes és sajátosan magyar értékek tartalmát gondoljuk át újra minden nyár végén, augusztus utolsó hetében a nyugati szórványban magyar nyelvet tanítók módszertani továbbképzésén Győrben. Örömmel tesszük közzé minden évben azokat az óratervezeteket, amelyek kiscsoportos munkákban az *Őrszavak* felhasználásával a továbbképzésen részt vevő, különböző országokból (Angliából, Ausztriából, Ausztráliából, Brazíliából, Kanadából, Lengyelországból, Németországból, Svájcban, Svédországból, Szlovákiából) érkező kollégák tollából születnek.

Az eltelt idő távlatában ma már elmondhatjuk, hogy az *Őrszavak* magyarságismereti és tanítás-módszertani, negyedévenként új kötettel gazdagodó elektronikus folyóirat immár a negyedik tavasszal köszöntötte olvasóit eredeti célkitűzésünknek – a bevezetőben idézett Márai-gondolatnak – megfelelő szellemiségben. „Megmaradni! Embernek, magyarnak, európainak. Mindhárom fogalom tartalmának megvalósítására a több mint ezeréves iskoláztatásunk 950 éven keresztül nagy hangsúlyt helyezett az európai és a sajátosan magyar értékek közvetítésével az erkölcsstan tanításával és gyakoroltatásával” – olvashatjuk a *Tanítástan* beköszöntőjében (3). Az értékek elsajátításának elsődleges színtere a család, majd az iskola. Mindkét szintéren alapvető értékek voltak: az adott szó becsülete, a család szentsége, a mester tekintélye, a vállalt feladat (pozíció) iránti felelősség és ennek szolgálata; a keresztény kultúra terjesztése, a hazaszeretet tettekben való bizonyítása.

A mai kor fő problémája a gazdasági válságon túl az erkölcs hiánya, a sekélyes tudás uralma. „Már tudhatnánk – írja J. Lukács – hogy a megnövekedett hatalom, a szellem hatalmát is ideértve, korrumpál” (4). Elfeledkezünk azokról a mély igazságokról és bölcsességekről, amelyek részei voltak a mi kultúránknak, és részei kell, hogy legyenek továbbra is. A becsület nem rugalmasság kérdése. A szabadság nem szabadosság, hanem feltételezi a szabályok, normák betartását. Az önállóság nem gátlástalan önmegvalósítás.

„Március idusa nekünk magyaroknak, itthon és a nagyvilágban, nemcsak a természet megújulását, hanem a szabadságot is jelenti. Jó magyarnak lenni!” Tanulmányainkkal, gyakorlati óraterveinkkel ezentúl is e megnyilatkozás valóságát szeretnénk szolgálni (5). Babits Mihály gondolatai ebben a tekintetben különösen aktuálisak (6): „Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani.”

Irodalom

Márai Sándor 2004. *Röpirat a nemzetnevelés ügyében*. Kalligram Könyv- és Lapkiadó Kft. Pozsony.

- (1) Márai Sándor 1942. *Röpirat a nemzetnevelés ügyében*. <http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv/1999/9912/marai/mraisndo.html> (2012. március 14.)
- (2) Kovátsné Németh Mária 2009. *Apáczai európaisága és magyarsága*. http://www.nyeomszsz.org/orszavak/index.php?option=com_content&view=article&id=113&Itemid=83 (2012. március 14.)
- (3-5) Őrszavak. Tanítástan. http://www.nyeomszsz.org/orszavak/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=53 (2012. március 14.)
- (6) Babits Mihály 1924. Örökkék ég a felhők mögött. Vallomás helyett hitvallás. *Nyugat*. <http://epa.oszk.hu/00000/00022/00356/10793.htm> (2012. március 14.)

Kováts-Németh, Mária: Őrszavak. Online Journal of Teaching Methodology for Hungarian Studies

Az írás szerzőjéről

Dr. Kováts-Németh Mária
Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron, Magyarország
[mianemeth\[kukac\]freemail.hu](mailto:mianemeth[kukac]freemail.hu)